

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

צוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

דברים

(חלק לד שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלוקטי שיחות
שבוע פרשת דברים, כז תמוז'ד' מנ"א, ה'תשפ"ו (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2026

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

דברים

שהקב"ה נתן להם את הארץ, כאשר עדיין לא באו לשם!⁶] – ואיך נאמר שהכרח בפשוטו של מקרא לפרש „ראה“ בפסוק זה שכוונתו לראי' מוחשית?

יש מפרשים⁷, „שנתכוון להריגת סייחון ועוג שהיו המלכים בטוחים עליהם ואפ"ה כבשו אותם ישראל בקלות“, וא"כ ראו ישראל בעיניהם כיבוש שהוא התחלת כיבוש הארץ.

אבל לכאורה פירוש זה אין לו מקום (ע"פ פשוטו של מקרא)⁸ – שהרי פסוק זה תוכנו, דברי השם לבניי בחורב⁹ (ה"ה) אלקינו דבר אלינו בחורב לאמר גו' פנו וסעו לכם גו' ראה נתתי לפניכם גו'¹⁰), ולא אחרי כיבוש ארץ סיחון ועוג;

א. בפסוקי „ראה נתתי לפניכם את הארץ באו ורשו את הארץ גו“ מעתיק רש"י מן הכתוב „ראה נתתי“ ומפרש „בעיניכם אתם רואים איני אומר לכם מאומד ומשמועה“.

כוונת רש"י בפשטות היא, דמ"ש „ראה“ אין הכוונה (כדמצינו בכ"מ) „לשון הבנה“² (ע"ד פרש"י עה"פ³ „ראה אתה אומר אלי העל את העם הזה“ – „ראה תן עיניך ולבך על דבריד“), שבניי צריכים לתת עיניהם ולבם על דברי השם „נתתי לפניכם את הארץ“ – אלא „בעיניכם אתם רואים – איני אומר לכם מאומד ומשמועה“, שהכוונה היא לראי' כפשוטה, ראי' בעיני בשר⁴.

וצריך להבין:

מכיון שבזמן ההוא עדיין לא באו בניי לארץ ישראל, מכריח לכאורה פשוטו של מקרא, דמ"ש „ראה נתתי לפניכם את הארץ“ הכוונה היא להבנה ונתנית הלב⁵ [כי כיצד אפשר לומר „בעיניכם אתם רואים“ – שבניי רואים בעיניהם

6 דע"פ אם בנטיעה זו (מחורב) היו צריכים להכנס לא"י בפועל [כמו לקמן (א, יט"כ): ונבא עד קדש ברנע . . . עד הר האמורי אשר ה"א נתן לנו, ראה נתן ה"א לפניך את הארץ עלה רש גו'], הי אפשר לומר דכוונת הכתוב „ראה נתתי גו' היא, שבנטיעה זו יראו במוחש שהקב"ה כבר נתן לנו את הארץ,

אבל כיון שעדיין היו בחורב – מה מקום לומר „ראה נתתי גו'“?
7 נחלת יעקב בפרש"י כאן (וראה גם אוה"ח, ספרי דבי רב (לספרי) ועוד).
8 כמו שהקשה בס' באר בשדה (על פרש"י) כאן.
9 ובחזקוני כאן (פסוק ז"ח) פ"י דמש"נ „ראה גו'“ – „הוא שנאמר בפ' משפטים (כג, כ) הנה אנכי שולח מלאך גו'“.
10 פרשתנו א, ו ואילך.

* אבל ראה פרש"י שם ד"ה החילוני – „כפה שר של אמוריים כו'“, וא"כ אפ"ל ראי' כפשוטה. ודאה לקמן הערה 11.

1) פרשתנו א, ח.
2) רש"י וירא ית, ב. וראה בראשית ג, וז' ובפרש"י. וישב מ, טז. ועוד.
3) תשא לג, יב.
4) ובבאר יצחק (על פרש"י) כאן, ד, ראה בפסוק שלפנינו כולל שתי ההוראות, ראות העין והשגת הלב.
5) ולהעיר ממש"נ לקמן „ראה נתן ה"א לפניך את הארץ“ (א, כא), „ראה נתתי בידך את סיחון“ (ב, כד), „ראה החילוני תת לפניך את סיחון“* (שם, לא) – ולא פרש"י „בעיניכם אתם רואים“, אף ש"ל ססמך על פירושו כאן.

שבד"ה שלאח"ז, אף שכללות פירושו מקורו בספרי, משנה רש"י מלשון הספרי, כדלקמן סעיף ד].

ג. אח"כ מעתיק רש"י מן הכתוב, באו ורשו" ומפרש: אין מערער בדבר ואינכם צריכים למלחמה, אילו לא שלחו מרגלים לא היו צריכים לכלי זיין.

במפרשים¹³ כתבו, שהכרחו של רש"י לפרש כן הוא – „דאל"כ איך אמר להם באו והיא עדיין אינה כבושה לפניהם" (או – „דאל"כ¹⁴ באו למה לי, לכתוב רשו בלבד, אלא כשתבאו תירשו מיד בלא מערער").

אבל פירוש זה אינו מובן: ע"ד לשון זה – „ובאת וירשת את הארץ גו" – מצינו לקמן בפ' ואתחנן¹⁵, ושם¹⁶ אא"פ לפרש „אין מערער בדבר כו' אילו לא שלחו כו", שהרי המדובר שם בדברי משה לאחרי גזירת מרגלים, לדור שנכנ"סו לארץ (שהיו צריכים לכלי זיין ולמל-חמות);

ועכצ"ל שהלשון „ובאת וירשת" אפשר לפרשו – שתירשו את הארץ לא-חרי כיבושה (ואין הכרח לפרשו „כשת-באו תירשו מיד", בלי ערעור)¹⁷.

וכמפורש ברש"י כאן, בד"ה שלאח"ז „באו ורשו" – „אילו לא שלחו מרגלים לא היו צריכים לכלי זיין", היינו שהמ-דובר הוא בהכניסה לארץ (כפי שהי' צ"ל) קודם שילוח המרגלים.

והדרא קושיא לדוכתא: איך אפ"ל ובפרט בפשש"מ, שבחזרו ראו בניי בעי-ניהם – ולא „מאומד ומשמועה" – ש„נתתי לפניכם את הארץ"¹¹?

ב. גם צריך ביאור האריכות בלשון רש"י „בעיניכם כו") איני אומר לכם מאומד ומשמועה", דלכאורה:

א) „בעיניכם אתם רואים" פירושו ראי' מוחשית, ולמה הוזקק רש"י להוסיף גם השלילה – „איני אומר לכם מאומד ומ-שמועה" [וכמו בפרש"י בפסוק¹² „ראו כי ה' נתן לכם השבת" – „ראו, בעיניכם כי ה' בכבודו מזהיר אתכם על השבת שהרי נס נעשה בכל ע"ש כו", „שרש"י כתב רק החיוב („ראו בעיניכם") ולא הוסיף ל' של שלילה?]

ב) בזה גופא נקט רש"י ב' לשונות – „מאומד ומשמועה"?

[ואף שמקורו של (לשון) רש"י הוא בספרי על אתר – הרי כמדובר כמ"פ אין דרכו של רש"י על התורה להעתיק דר-שות חז"ל אלא לפרש פשוטו של מקרא, וכדמצינו בפרש"י על פסוק זה גופא,

(11) בפענוח רזא כאן „מלמד שהפיל הקב"ה שריהם של אומות וכפתן לפני משה" (וראה תולדות אדם וספרי דבי רב לספרי כאן, שזוהי גם כוונת הספרי כאן) – הובא בפרש"י מסעי (לד, ב – „ומ"א").

אבל בפרש"י כאן (א) אין כל רמז דמש"ג, וראה" שייך לכפיית שריהם של אומות [ורק לקמן (ב), לא] גבי סיחון אפשר לפרש כן, כנ"ל שוה"ג להערה [5]. (ב) ועיקר: בפשטות ה' הכפי' בסוף ארבעים שנה ולא בחזרו.

(12) בשלח טז, כט.

(13) שפ"ח. דבק טוב. ועוד. – ובש"ך עה"ת כאן „באו ורשו" – כמי שירש אביו בלי שום ערעור כן אתם יורשים לפי שנשבע לאבותיכם".

(14) גו"א כאן.

(15) ו, ית.

(16) משא"כ בפרשתנו לקמן (א, כא) „עלה רש", שמדובר שם לפני שילוח המרגלים.

(17) אלא שיש לחלק, דשם הוא לשון הבטחה, ותכלית הבטחת הארץ היא ירושת הארץ (ואינו נוגע ענין הכיבוש), משא"כ מש"נ כאן „באו ורשו" הוא ציורי (רמב"ן כאן), וא"א לירש הארץ אם לא יכבושה תחלה.

ומביא ג' פרטים – (א) אין מערער בדבר, (ב) ואינכם צריכים למלחמה, (ג) אילו לא שלחו מרגלים לא היו צריכים לכלי זיין.

והנה זה שרש"י הוצרך להוסיף, "אילו לא שלחו מרגלים" מובן, כדי שלא יוקשה מהמציאות, שבנ"י היו צריכים לכלי זיין ולמלחמות, לכן מבאר רש"י דכוונת הכתוב היא ע"ד אופן כיבוש הארץ, "אילו לא שלחו מרגלים"²².

אבל קשה:

(א) מדוע אין רש"י מסתפק בלשון הספרי כ"א מוסיף, "אין מערער בדבר ואינכם צריכים למלחמה"?

(ב) מזה שרש"י משנה לשונו, דבת-חילה כותב, "ואינכם צריכים למלחמה" ואח"כ מסיים, "אילו כו' לא היו צריכים לכלי זיין", משמע, שאין כוונתו בהסיוס (רק) לפרש דבריו שלפנ"ז, דזה ש, "אינכם צריכים למלחמה" הוא מפני ש, "אילו לא שלחו מרגלים לא היו צריכים לכלי זיין"²³ – אלא שזהו עוד ענין, דנוסף על זה ש, "אינכם צריכים למלחמה", הנה עוד זאת, "אילו לא שלחו מרגלים לא היו צריכים (אפילו) לכלי זיין"²⁴, כלומר,

יתירה מזו: לעיל בפ' מרגלים¹⁸ נאמר (בדברי כלב אל העם), "עלה נעלה וירשנו אותה" – שגם שם אפשר להקשות, "איך אמר להם עלה נעלה וירשנו אותה והיא עדיין אינה כבושה לפניהם", ומ"מ לא פרש"י שם שהכוונה, "אין מערער בדבר ואינכם צריכים למלחמה".

[ואדובה: שם הי' מתאים ביותר פי' רש"י זה, "אין מערער בדבר ואינכם צריכים למלחמה" – שהרי דברי כלב באו כמענה לטענת המרגלים¹⁹, "אפס כי עז העם היושב בארץ והערים בצורות גדולות מאד גו' עמלק יושב גו'", וע"ז ענה להם, "עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה", דלכאורה אין כאן מענה על טענתם (שהרי לא הכחיש דבריהם אודות גבורת יושבי הארץ כו')²⁰, וא"כ הו"ל לרש"י לפרש כוונת כלב באמרו, "עלה נעלה וירשנו אותה" – "אין מערער בדבר ואינכם צריכים למלחמה" (כש-תעלו מיד תירשו)].

ומוכח מזה, שאין בלשון זה ("עלה נעלה וירשנו אותה") מצ"ע הכרח לפרש, "כשתעלו מיד תירשו" – והדרא קושיא לדוכתא: מהו ההכרח בנדו"ד לפרש, "אין מערער בדבר כו"?

ד. והנה מקורו של פירוש זה הוא בספרי על אתר, אבל שם נאמר בקיצור כ, "שאתם נכנסים לארץ אין אתם צריכים כלי זיין"²¹. ואילו רש"י מאריך בלשונו

(18) שלח יג, ל.

(19) שם, כה"ט.

(20) שלכן הוצרך רש"י (שם, ל ד"ה אל משה) לפרש, דכלב אמר, "וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם כו' קרע לנו כו'" (כמשנ"ת בארוכה בלקו"ש ח"ח ע' 86 ואילך), אף שבלשון הכתוב לא נרמזו פרטים אלה.

(21) ועד"ז בתיב"ע עה"פ. – ולאידך מוסיף שם

(וכן בתיב"ע), "אלא קובע דיפוסין (שני שמאין משוין את החלקין*) ומחלק". ו"ל שרש"י משמיט פרט זה (אודות חלוקת הארץ), כי אינו נוגע (לכאורה) לפשש"מ.

(22) ומלחמת עמלק (בשלח יז, ח ואילך) שהיתה לפני שילוח המרגלים, אין קושיא – כפרש"י שם, שבאה מפני החטא.

(23) וכפירוש רבינו הלל בספרי כאן, ד, כלי זיין – "היינו מלחמה".

(24) אלא שצ"ע משינוי לשון רש"י, "אינכם

(* כן פי' ברבינו הלל ועוד לספרי כאן. ודאה עוד פירושים בתולדות אדם לספרי. פי' יונתן חתיב"ע כאן.)

(ד) מהו דיוק לשון רש"י „אילו לא שלחו מרגלים” – דלכאורה הו"ל „אל-מלא חטא המרגלים” וכיו"ב, שהרי עצם שילוח המרגלים הי' „לדעתך” של משה²⁷, ו„על פי ה'”²⁸ – ברשותו של הקב"ה.

ה. ויש לומר הביאור בכל זה:

כוונת רש"י בפירושו היא לתרץ קו-שיא כללית בכתוב זה: כתוב זה בא בהמשך למ"ש לפניו „ה' אלקינו דבר אלינו בחורב לאמר רב לכם שבת גו' פנו וסעו לכם ובאו הר האמורי ואל כל שכניו בערבה גו' ארץ הכנעני והלבנון עד הנהר הגדול נהר פרת” (כלומר, בכל ארץ ישראל לכל גבולותי²⁹). וא"כ תמוה, לאחרי שכבר צוה אותם שיבואו אל הארץ, מה מוסיף הכתוב שלאחריו „ראה נתתי לפניכם את הארץ באו ורשו את הארץ גו'”?

ואף שבכתוב זה מוסיף ע"ד הבטחת נתינת הארץ, כדי שבנ"י לא ייראו מל-בוא אל הארץ – עדיין קשה דהו"ל להתחיל בכתוב (זה) ע"ד הבטחת הארץ³⁰ – „ראה נתתי לפניכם את הארץ באו ורשו גו' (ואח"כ להמשיך בפרטי הציווי) פנו וסעו לכם ובאו הר האמורי גו' בערבה גו' עד הנהר הגדול גו'”.

ולכן מפרש רש"י, שאין כוונת הכתוב

שלא יהיו צריכים אפילו לכלי זיין כדי להטיל יראה ופחד על יושבי הארץ²⁵ [וע"ד שמצינו בפרש"י לקמן²⁶ בנוגע למואב, דאף שאסר עליהם, „מלחמה”, מ"מ „מיראים היו אותם ונראים להם כשהם מזויינים”].

אבל עפ"ז תמוה הסדר בלשון רש"י: בתחילה אומר „אין מערער בדבר”, היינו שאפילו ערעור דברים (בלבד) לא יהי, ועכצ"ל שדברי רש"י נאמרו בלשון „זו ואצ"ל זו” – „אין מערער בדבר ו(אצ"ל ש)אינכם צריכים למלחמה”; ושוב ממ-שיך רש"י בדרך „לא זו אף זו” – דלא רק ש„אינכם צריכים למלחמה” אלא „לא היו צריכים (ל)כלי זיין”!

ג) לכאורה הו"ל לרש"י להתחיל „אי-לו לא שלחו מרגלים אין מערער כו” – שהרי לפועל כיבוש הארץ הי' על ידי מלחמות (וכש"כ שהיו מערעים), וא"כ למה אומר רש"י „אילו לא שלחו מרג-לים” רק בסיום דבריו בנוגע ל„כלי זיין”, ולא לפניו גבי „אין מערער בדבר ואינכם צריכים למלחמה”^{26*}?

ומשמעות הענין הוא, דזה שהיו מע-רעים ומלחמות אינו בסבת שילוח המ-רגלים (ואין רש"י צריך אפילו לבאר מדוע לא זכו ישראל לזה), ורק בנוגע לכלי זיין הוזקק רש"י לפרט שהצורך בהם הוא מפני שילוח המרגלים.

צריכים למלחמה . . לא היו צריכים, ומשמע לכאורה שזהו ביאורו של רש"י בדברי משה „אינכם צריכים למלחמה”.

(25) ראה גם רש"י ישן בשלח יג, יח שזה שהיו „מזויינים” לא הי' בשביל כיבוש הארץ (ואף שבכל אופן היו להם כלי זיין – מ"מ „לא היו צריכים לכלי זיין”).

(26) פרשתנו ב, ט. וראה גם רש"י (לעיל) בחקתי כו, ו.

* (26) אבל ראה הערה 24.

(27) פרש"י ר"פ שלח.

(28) שלח יג, ג ובפרש"י.

(29) ולהעיר מפרש"י עה"פ ד"ה ואל כל שכניו. ואכ"מ.

(30) דתחלה צ"ל „ראה” – התבוננות בהענין, וכתוצאה מזה – קיום הציווי וכיו"ב. וע"ד לקמן (א, כ"כא) „באתם עד הר האמורי גו' ראה נתן ה' גו' עלה רש גו'”, וכן בסיוחן (ב, כד) „ראה נתתי בידך גו' והתגר בו מלחמה”; (שם, לא) „ראה החילותי ת גו' החל רש לרשת את ארצו”. ועוד.

אתם רואים, איני אומר לכם מאומד ומשמועה" (כדלקמן סעיף ו).

(ב) „באו ורשו” – מאחר (שכבר) „נתתי לפניכם את הארץ” (לא רק בדרך הבטחה, אלא) באופן שיכולים לדאות נתינה זו „בעיניכם”, הרי מובן, שכניסתם לארץ תהי' בלי עיכוב³⁹ „כשתבואו תי־רשו מיד”, „אין מערער וכו”.

ו. אבל עדיין חסר ביאור: מהי השייכות של הבטחה זו להנסיעה מהר חורב דוקא (שלכן נאמרה כאן דוקא), וכן – מהו הטעם שחזר משה עלי' עתה, לאחרי ארבעים שנה?

והביאור בזה – בפשטות:

דיבור זה של משה בא בהמשך לדברי התוכחה שבתחילת הפרשה⁴⁰ – „אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר עד קדש ברנע”, וכפרש"י שם, „אמר להם משה ראו מה גרמתם אין לכם דרך קצרה מחורב לקדש ברנע כדרך הר שעיר ואף הוא מהלך י"א יום ואתם הלכתם אותו בשלשה ימים . . . וכל כך היתה שכינה מתלבטת בשבילכם למהר ביאתכם לארץ ובשביל שקלקלתם הסב אתכם כו' ארבעים שנה”.

כלומר: בנסיעה זו מהר חורב הלכו ישראל במהירות נסית (הבאה ע"י ש"היתה שכינה מתלבטת בשבילכם”), כדי למהר ביאתם לארץ.

ואחרי שאמר משה את דבריו בקי־צור וברמז⁴¹, חזר אח"כ לספר ע"ד נסיעה זו בפרטיות וביותר – „ה' אלקינו דבר אלינו בחורב לאמר רב לכם שבת בהר הזה, פנו וסעו לכם ובאו גו”'; וזהו ג"כ מה שהוסיף „ראה נתתי לפניכם את

להודיע סתם עוה"פ אודות הבטחת נתינת הארץ – שהרי ה' ידוע ומפורסם מכבר אצל כל ישראל (וכפי שבנ"י שרו בעת קריעת ים סוף³¹ „תביאמו ותטעמו בהר נחלתך”), אלא יש כאן חידוש (בנו־גע להבטחה זו) שלא ידעו עד כה;

וע"ז מפרש רש"י, שיש כאן שני חיי־דושים:

(א) „ראה נתתי” – שבנ"י רואים במוחש „בעיניכם אתם רואים”) שארץ ישראל כבר נתונה להם („נתתי” לשון עבר³²). דעד אז היתה הבטחת הארץ רק באופן של „שמועה” או „אומד”: תחילה כמצרים הובטחו ישראל „אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ הכנעני גו”'³³, „והוצאתי אתכם גו' והבאתי אתכם אל הארץ גו”'³⁴ – „וראמן העם”³⁵ (להיותם מאמינים בני מאמינים³⁶), שזהו רק בגדר „שמועה” (קבלת דברים³⁷) לחוד; ואח"כ, לאחרי הנסים שביצי"מ, ובפרט בעת קריעת ים סוף שאז „נמוגו כל יושבי כנען, תפול עליהם אימתה ופחד גו”'³⁸ (כשירת ישראל), הרי יכלו ישראל לשער (בדרך „אומד”) שודאי יתן ה' את מלכי כנען בידיהם וירשו את הארץ בדרך נס;

משא"כ עתה – „ראה נתתי, בעיניכם

31 טו, יו. וראה רש"י (שם, טו) ד"ה נמוגו.

32 ראה רש"י לך (טו, יח) – אלא ששם, כיון שהמדובר בהבטחת הקב"ה, ה"ז רק מפני שאמירתו של הקב"ה כאילו היא עשויה, משא"כ מש"נ כאן „ראה נתתי” עכ"ל שהי' כאן ענין של פועל בעש"י.

כדלקמן סעיף ו'.

33 שמות ג, יז.

34 וראה ו, יח.

35 שמות ד, לא.

36 שבת צו, א. וראה רש"י שמות (ד, ג. שם, ו).

37 רש"י וישב לו, כז.

38 בשלח טו, טו־טז.

39 ראה גם מלבי"ם כאן.

40 א, ב.

41 ראה רש"י ריש פרשתנו.

כמו"כ בכתובים אלו ("ה"א דבר אלי-נו בחורב גוי פנו וסעו גוי ראה נתתי גוי") שנאמרו ג"כ בתור תוכחה, מדגיש רש"י גודל המהירות בתוכן הענין (היינו העדר המניעות ועיכובים מכל הסוגים) שהי' צ"ל בכניסתם לארץ.

הסברת הענין:

"נתתי לפניכם את הארץ" כולל שני דברים: (א) נתינת בעלות בדין, דאע"פ שהארץ היתה תחלה ברשותם של כנען ויכולים לטעון שהארץ שלהם היא, הרי (בלשון רש"י בתחילת פירושו על התורה⁴⁶) "כל הארץ של הקב"ה היא הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו ברצונו . . . נתנה מהם ונתנה לנו". (ב) נתינת הארץ בפועל, ע"י שהקב"ה מגרש את האומות מפני בני"הם יורשים אותה ומתיישבים בה בפועל.

וזהו ב' הענינים ברש"י – (א) "אין מערער בדבר", (ב) "ואינכם צריכים למלחמה" – שכשני ענינים אלה לא יהיו שום מניעות ועיכובים מצד האומות:

"(אין) מערער בדבר" היינו – ערעור בדין, שהאומות יטענו שע"פ דין הארץ שלהם היא. ויש לומר, שזה כולל גם ערעור מצד בני אדם [שהדרך לא"י "מחורב" . . . עד קדש ברנע" הוא "דרך הר שעיר", וכפרש"י⁴⁷ ש"אילו לא חטאו היו עוברים דרך הר שעיר ליכנס לארץ"], שגם הם בני יצחק; וכדמצינו שבנ"י הוצרכו להדגיש בשליחותם למלך אדום לעבור דרך ארצו – "אין⁴⁸ לך לעורר על הירושה של ארץ ישראל כשם שלא פרעת החוב";

הארץ באו ורשו גוי", די"ל שבה רמז להם הנפלאות שראו בעת נסיעה זו⁴², שבראותם המהירות הנסית, שממהר הקב"ה את ביאתם לארץ, הרי זו רא"י מוחשית איך (שמצד הקב"ה הרי) הארץ כבר נתונה להם בפועל⁴³, מבלי כל עיכוב ומונע, וחסרה רק הכניסה לארץ בפועל (אלא שעל ידי חטאייהם, כמסופר בהמשך הכתובים, גרמו שנתעכבו במדבר יותר מעוד ל"ח שנה⁴⁴).

ז. ע"פ הנ"ל ביוארו ג"כ פרטי לשונות רש"י בד"ה "באו ורשו":

כשם שבכתוב "אחד עשר יום מחורב" מדגיש רש"י ההיפך מן הקצה אל הקצה שנגרם ע"י מעשייהם של ישראל, שלא זו בלבד שהיו רק דרך קצרה מא"י (דרך י"א יום עד קדש ברנע, שהיא בגבול א"י⁴⁵), אלא עוד זאת, שדרך קצרה זו גופא הלכו במהירות נסית (בשלישה ימים) – ותמורת מהירות נסית זו שבה "התלבטה" השכינה להביאם אל הארץ, נתעכבו במדבר עד תום ארבעים שנה,

(42) ומ"ש "ראה נתתי" אין הכוונה שכבר ראו (בחורב), אלא שיראו זה עתה בעת נסיעה זו (ע"ד הנ"ל הערה 6).

(43) ע"ד פי' התוס' והרא"ש לקמן עה"פ (א, כא) "ראה נתן ה"א לפניך את הארץ" – ד"במה שהי' ביאכם במקום נחש שרף ועקרב (ראה שם, יט) יכולת לראות שרוצה ליתן לכם את הארץ".

אלא שהם כתבו שמההליכה במדבר, יכולת לראות שרוצה ליתן לכם את הארץ, והכוונה בפ' נים, שמהמהירות הנסית במסע זה ראו ש"נתתי לפניכם את הארץ", שכבר נתונה, ובמילא לא שייך שום עיכוב לבוא לרשת את הארץ.

[ועפ"ז יומתק יותר שזהו"ע של רא"י "בעיניכם", ולא רק "אומד" והשערה שהקב"ה "רוצה ליתן לכם את הארץ", כי ראו במוחש פעולה השייכת להבאה לארץ ("למהר ביאתכם לארץ").]

(44) פרשתנו ב, יד.

(45) מסעי לך, ד.

(46) בראשית א, א.

(47) פרשתנו ב, א, ועד"ז בפרש"י שם א, מ, וראה

גם פנים יפות לעיל א, ב.

(48) רש"י חוקת כ, יז (ושם, יד). וראה גם רש"י

וישלח לו, ז.

מות מא"י – נשללה מבנ"י תיכף בשילוח המרגלים (עוד קודם שחטאו בנ"י, לאחרי שחזרו המרגלים מתור הארץ). כי עצם הדבר, שבנ"י באו ואמרו, „נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ גו"⁵², הראה שדעתם שכיבוש הארץ יהי בדרך הטבע (שלכן זקוקים לשלוח מרגלים כדי לדעת „את הדרך אשר נעלה בה"⁵² וגו'); ומאחר שבנ"י⁵³ לא סמכו על הקב"ה שהוא יביא אותם לא"י באופן שלמעלה מהטבע (ובמילא אין צורך בשום פעולה טבעית), ה"ז גרם שגם כשהקב"ה עשה להם נסים בגירוש האומות מן הארץ, הוצרכו לפעולה טבעית⁵⁴, עכ"פ לכלי זיין, כדי להטיל אימתה ופחד על האויב⁵⁵.

וזהו כוונת תוכחת משה – איך שנהפכה ההנהגה מן הקצה אל הקצה, דתמורת זה שלא היו צריכים שום פעולה בדרכי הטבע, אפילו לא ל„כלי זיין“, הנה האומות ערערו על ירושת הארץ (וכדמ" צינו שמלך אדום לא הניח את ישראל אפילו לעבור דרך ארצו והצליח⁵⁶), ועוד זאת שבנ"י הוצרכו ללחום עם מלכי כנען כדי לרשת את הארץ.

ט. ומכאן הוראה לזמננו עתה:

(52) פרשתנו א, כב.

(53) משא"כ משה, ש„הודיתי לדבריכם (לשלוח מרגלים – רק) שמא תחזרו בכם“ (דש"י פרשתנו א, כג).

(54) כמלחמת סיחון ועוג. וגם ביריחו, שנפלה החומה באופן נסי שאינו מלוכש בטבע כלל – הרי כיבוש העיר הי' ע"י „ויעל העם גו' ויחרימו גו' לפי חרב“ (יהושע ו, כ"בא).

(55) ואין רש"י צריך לפרט החטאים שגרמו שיהיו מערערים ומלחמות (כי כל זה מפורש בהמשך הכתובים), ורק מפרש החידוש, שלולי שילוח המרגלים לא היו צריכים (אפילו) כלי זיין.

(56) חוקת כ, כא. וראה הנסמן בהערה 49.

וע"ז הבטיח להם הקב"ה, ש„ראה נתתי לפניכם את הארץ“, שנראה במוחש שה„שכינה מתלבטת בשבילכם למהר ביאתכם לארץ“, הרי שוב לא יעלה על לב האומות לערער⁴⁹ על הבעלות של ישראל על ארץ ישראל.

אמנם אף אם לא יהי' ערעור „בדין“, עדיין אין זה שולל „מניעה ועיכוב“ מצד יושבי הארץ, שאף שיודעים שבנ"י צודקים בדין, מ"מ לא ירצו לעזוב את ארצם ומולדתם כו' בשביל ישראל, ולא יניחו את ישראל להכנס לארץ.

ולכן ממשך רש"י „ואינכם צריכים למלחמה“ – כי האומות יפנו מפני בני ישראל⁵⁰ (כמו הגרגשי שעמד ופנה מפניהם⁵¹).

ח. והנה מאחר שהנסיעה מהר חורב לקדש ברנע היתה במהירות נסית של מעלה מהטבע, מסתבר לומר, שגם בהמשך „ראה נתתי גו' באו ורשו“ יש ענין של נס שלמעלה מהטבע.

ולכן לא הסתפק רש"י בזה ש„אינכם צריכים למלחמה“, כי זה יוכל להיות גם באופן טבעי, דכשיראו את בנ"י עם כלי זיין מוכנים למלחמה תפול עליהם אימתה ופחד וינסו מפני בנ"י, אלא מוסיף – „אילו לא שלחו מרגלים לא היו צריכים לכלי זיין“, כלומר, אין צ"ל שום פעולה מצד ישראל להטיל אימתה ופחד על האויב, אפילו לא להראות את עצמם מזויינים.

והנהגה כזו – שאין צריכים שום פעולה בדרך הטבע כדי לגרש את האו-

(49) להעיר מרא"ם פרשתנו (ב, א) ופנים יפות הנ"ל – בנוגע לאדום.

(50) כמ"ש בספורנו כאן. וראה גם קיצור מזרחי כאן.

(51) רש"י תשא לג, ב (לד, יא).

מות) שהארץ היא נחלת עולם של עם ישראל, כי הקב"ה ש"כל הארץ של הקב"ה היא", "נטלה מהם ונתנה לנו" – אזי ברור הדבר ש"אין מערער בדבר", ועוד זאת, ש"אינכם צריכים למלחמה" ח"ו, ועד שאפילו אין צריכים ל"כלי זיין",

וזוכים במהירות ד"נפלאות" לגאולת כל הארץ, דבנין ביהמ"ק ודקיבוץ גליות – כ"ז באופן של "אחישנה", במהרה בימינו ממש.

מקרא מלא דיבר הכתוב⁵⁷ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", וא"כ י"ל, שגם הבטחת גאולת כל הארץ לגבולותי' בגאולתנו האחרונה היא דומה ל"כימי צאתך מארץ מצרים", שמצד הקב"ה תהי' באופן של "אין מע-רער בדבר ואינכם צריכים למלחמה" וא-פילו לא ל"כלי זיין".

אלא שזה תלוי בבני ישראל, דכאשר הם בוטחים כדבעי בהקב"ה, ועאכו"כ שאין הם נמנעים לומר (גם בפני האו-

(משיחות ש"פ מסרינו תשל"ז,

ש"פ דברים תשמ"ב)

(57) מיכה ז, טו.

